

Regeringens skrivelse 1995/96:204

Redogörelse för den svenska
krigsmaterielexporten år 1995

Skr.
1995/96:204

—

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 30 maj 1996

Göran Persson

Leif Pagrotsky
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten under år 1995.

Innehållsförteckning

Skrivelse

Den svenska krigsmaterielexporten år 1995

	Förord.....	3
1	Lagen om krigsmateriel.....	3
2	Krigsmaterielinspektionen och Inspektionen för strategiska produkter	4
3	Regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport.....	4
4	Rådgivande nämnden för krigsmateriel exportfrågor och Exportkontrollrådet.....	5
5	Det teknisk-vetenskapliga rådet	6
6	Information om vapenexportpolitiken	6
7	Krigsmaterielexporten år 1995.....	7
8	Internationell öppenhet om vapenöverföringar	7
9	Truppminor	8

Bilaga

1	Allmän bakgrund.....	10
2	Beviljade utförseltillstånd.....	10
3	Faktiska leveranser	12
4	Geografisk fördelning.....	15
5	Upplåtelse av tillverkningsrätt, samarbete m.m.....	19
6	Militärt inriktad utbildning	19
7	Redovisning av ägande i utländska rättssubjekt	19

8	De exporterande företagen	19
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 30 maj 1996.....	21

Den svenska krigsmaterielexporten år 1995

Förord

Den svenska tillverkningen, försäljningen och exporten av krigsmateriel kontrolleras av statsmakterna.

Sedan år 1985 lämnar regeringen årligen till riksdagen en redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten.

Lagen om krigsmateriel

Tillverkning och utförelse av krigsmateriel regleras genom lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel. Båda författningarna trädde i kraft den 1 januari 1993 och ersatte lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m.m. och lagen (1988:558) om förbud mot utförelse av krigsmateriel, m.m. med tillhörande förordningar.

I propositionen 1991/92:174 föreslog regeringen den nya lagstiftningen på grundval av en genomgripande översyn av med krigsmaterielexporten sammanhörande frågor. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 1992/93:UU1, rskr. 1992/93:61).

Den nya lagen bygger i allt väsentligt på den tidigare lagstiftningen liksom på tidigare praxis. Den nya lagen innehåller emellertid förenklingar, förtydliganden och moderniseringar av de bestämmelser som gäller för den samlade kontrollen över tillverkning och tillhandahållande av krigsmateriel.

I propositionen 1995/96:31 föreslog regeringen att en ny myndighet skulle inrättas för kontroll över krigsmateriel och andra strategiskt känsliga produkter, s.k. dual use-produkter. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 1995/96:UU3, rskr. 1995/96:93). Den nya myndigheten, Inspektionen för strategiska produkter, ISP, påbörjade sin verksamhet den 1 februari 1996. ISP ersätter Krigsmaterielinspektionen, KMI, och har i uppgift att ansvara för utförelsefrågor avseende såväl krigsmateriel som andra strategiskt känsliga produkter, s.k. dual use-produkter.

Krigsmaterielagen föreskriver att krigsmateriel inte får tillverkas utan ISP:s tillstånd. Även all försvarsindustriell utlandssamverkan förutsätter tillstånd av ISP. Med utlandssamverkan förstås export eller annat tillhandahållande av krigsmateriel, upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätter, avtal med någon om att gemensamt med denne eller för hans räkning utveckla krigsmateriel eller metod för framställning av sådan materiel eller om att gemensamt tillverka krigsmateriel med någon i utlandet. Vid prövningar av frågor om ett

utlandssamarbete kan medges skall Sveriges försvarspolitiska behov av detta samarbete beaktas. Slutligen krävs regeringens tillstånd, med vissa undantag, för att bedriva militärt inriktad utbildning.

Krigsmateriel indelas enligt den nya lagen i två kategorier. Vapen och stridsammunition återfinns inom kategorin krigsmateriel för strid, medan icke förstörelsebringande materiel återfinns inom kategorin övrig krigsmateriel. Bestämmelser om vilken materiel som innefattas i de två kategorierna finns i krigsmaterieförordningen.

Krigsmaterielinspektionen och Inspektionen för strategiska produkter

Krigsmaterielinspektionen (KMI) och från den 1 februari 1996 Inspektionen för strategiska produkter (ISP) utövar kontroll över tillverkningen av krigsmateriel. KMI inrättades år 1935 och fanns inom Utrikesdepartementets handelsavdelning. KMI var även regeringens beredningsorgan för ärenden som rörde export av krigsmateriel.

Beslut i ärenden om tillstånd att föra ut krigsmateriel ur landet fattas fr.o.m. 1 februari 1996 av ISP. ISP har i sitt arbete nära samråd med Utrikesdepartementets enhet för strategisk exportkontroll, ESEK, Utrikesdepartementets politiska avdelning och Försvarsdepartementet. ESEK är fram till den 30 juni 1996 regeringens organ för beredning av frågor avseende krigsmateriel och andra strategiskt känsliga produkter, s.k. dual use-produkter. Därefter i samband med en större omorganisation inom UD, övergår denna beredningsfunktion den 1 juli 1996 till UD:s enhet för europeisk integration.

Förutom att fatta beslut i tillståndsärenden granskar ISP de underrättelser som tillverkare av krigsmateriel är skyldiga att lämna regeringen senast fyra veckor innan ett anbud lämnas eller ett avtal ingås om export av eller annan utlandssamverkan om krigsmateriel. Företagen skall vidare till ISP kvartalsvis redovisa den marknadsföring de bedrivit utomlands. Slutligen skall de krigsmaterielexporterande företagen rapportera om de leveranser som görs. ISP har löpande kontakter med företagen i dessa frågor.

Regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport

Regeringens riktlinjer tillämpas på alla former av utlandssamverkan som regleras i lagen (1992:1300) om krigsmateriel. Såväl export som samarbete omfattas, liksom bl.a. synen på leveranser som har samband med tidigare utförelse.

Ett övergripande syfte med riktlinjerna är att ge en stabil och generell grund för tillståndsprövningen. En prövning sker dock av varje utförelseärende för sig.

Riktlinjerna understryker den vikt som vid den utrikespolitiska bedömningen av varje utförelse skall fästas vid respekten för mänskliga rättigheter i mottagarlandet. Hänsyn skall alltid tas till mänskligarättighetskriteriet även i de fall då det är fråga om utförelse av materiel som i sig inte kan användas för att kränka mänskliga rättigheter.

Breddningen av krigsmaterielbegreppet åtföljdes, som tidigare har nämnts, av en indelning av krigsmateriel i två kategorier för vilka, med hänsyn till materielens karaktär av förstörelsebringande respektive icke förstörelsebringande, uppställts delvis olika riktlinjer för utförelse. För kategorin *krigsmateriel för strid* gäller i stort sett samma riktlinjer som tidigare, dvs. att tillstånd till export *inte bör ges* till en stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, en stat som är invecklad i internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt, en stat som har inre väpnade oroligheter eller en stat där det förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter.

För utförelse av *övrig krigsmateriel*, som i stor utsträckning omfattar nya, före år 1993 oreglerade produkter, gäller att utförelsetillstånd *bör* beviljas till länder som inte befinner sig i väpnad konflikt med någon annan stat, som inte har inre väpnade oroligheter eller där det inte förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter.

De skilda riktlinjerna för krigsmateriel för strid respektive övrig krigsmateriel innebär att en större länderkrets kan komma i fråga som mottagare av övrig krigsmateriel, dvs. icke förstörelsebringande materiel. Genom utvidgningen av krigsmaterielbegreppet synliggörs och redovisas legitim export som tidigare var oreglerad. Denna export blir nu också föremål för en politisk prövning.

Rådgivande nämnden för krigsmateriel- exportfrågor och Exportkontrollrådet

Enligt 10 kap. 6 § regeringsformen skall regeringen i utrikesärenden av större vikt om möjligt överlägga med Utrikesnämnden före avgörandet. Vissa utförelseärenden som rör krigsmateriel är av sådan art att överläggning med nämnden är påkallad. Det har ansetts önskvärt att prövningen av även andra enskilda utförelseärenden av principiell vikt ges en bredare förankring. Riksdagen beslutade därför år 1984 på grundval av propositionen 1984/85:82 om ökad insyn och samråd i frågor som rör krigsmaterielexport, att en rådgivande nämnd i krigsmaterielfrågor skulle inrättas. Nämnden ombildades den 1 februari 1996 till Exportkontrollrådet i samband med tillkomsten av ISP.

Nämnden bestod av sex ledamöter tillsatta på parlamentarisk grund och hade till uppgift att lämna råd i enskildakrigsmaterielexportfrågor. Nämnden höll år 1995 åtta sammanträden under perioden augusti-december. Liksom nämnden sammanträder Exportkontrollrådet, som har tio ledamöter (varav en f.n.vakant), på kallelse av chefen för ISP, krigsmaterielinspektören, som leder överläggningarna. Vid rådets sammanträden medverkar Utrikesdepartementets

politiska avdelning med bedömningar av mottagarländer urriktlinjesynpunkt samt Försvarsdepartementet med bedömningar avseende ärendenas försvarspolitiska betydelse. En representant för ESEK deltar också. Inspektören fattar efter rådets hörande beslut i de ärenden som behandlats. I de fall ett ärende har principiell betydelse eller annars är av särskild vikt skall inspektionen dock överlämna ärendet till regeringens prövning.

Exportkontrollrådet ges tillfälle att ta ställning till alla principiellt viktiga ärenden vid sina månatliga sammanträden. Vidare ges ledamöterna fullständig insyn i handläggningen av krigsmaterielexportärendena genom att samtliga utförelsebeslut för export fortlöpande redovisas. Genom denna procedur säkerställs en parlamentarisk insyn i ISP:s arbete.

Det ligger i sakens natur att enskilda ärenden som berör utrikes- och företagssekretess inte kan redovisas fullständigt öppet. Denna årliga rapport har emellertid tillkommit efter beslut av riksdagen i syfte att ge en så öppen information som möjligt om krigsmaterieexporten. Regeringens riktlinjer för krigsmaterieexport är ett annat led i strävan att ge en så fullständig insyn som möjligt på detta område.

Exportkontrollrådet ersätter inte Utrikesnämnden i sådana ärenden som regeringen enligt regeringsformen skall överlägga med Utrikesnämnden om.

Det teknisk-vetenskapliga rådet

För att bistå krigsmaterielinspektören med beredningen av ärenden som rör klassificering av krigsmateriel inrättades år 1984 ett särskilt teknisk-vetenskapligt råd med företrädare för institutioner med överblick över teknologins tillämpning på civila respektive militära områden. Under år 1995 höll rådet fyra sammanträden samt ett samråd per korrespondens. Genom tillskapandet av ISP kommer det teknisk-vetenskapliga rådets arbetsområde att breddas till att även omfatta dual use-produkter.

Information om vapenexportpolitiken

KMI:s handbok är till ledning för dem som inom försvarsindustrin och vid statliga myndigheter har befattning med ärenden som rör tillverkning och utförelse av krigsmateriel. Handboken redovisar gällande lagstiftning, regelverk och handlägningsordning för tillståndsärenden. ISP avser att under 1996 utkomma med en reviderad upplaga av handboken. ISP har vidare för avsikt att hålla seminarier och informationsmöten om ISP:s verksamhet och arbetsområden under 1996.

I en informationsskrift (Sveriges vapenexportpolitik, UD informerar 1993:4) behandlas vapenexportens roll i den svenska säkerhetspolitiken, den svenska

försvarsindustrin, riktlinjerna för utförsel av krigsmateriel samt det internationella samarbetet för att reglera vapenexporten. Skriften har också getts ut på engelska, franska och tyska i syfte att främja kunskapen i andra länder om den svenska politiken på detta område.

Krigsmaterielexporten år 1995

Regeringen har varje år sedan 1985 lämnat riksdagen en skrivelse med redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten. Härigenom förses riksdagen med en samlad information om krigsmaterielexporten, samtidigt som underlag ges för en bredare allmän debatt. På grundval av redovisning från de krigsmaterielproducerande företagen har ISP utarbetat en redogörelse för år 1995 (*bilaga*).

Utförseln av krigsmateriel under år 1995 ökade med 4,1 procent eller från 3 181 miljoner kronor år 1994 till 3 313 miljoner kronor år 1995. Den totala varuexporten steg samtidigt med 19,7 procent. Exporten av krigsmateriel för strid minskade med 14,8 procent eller från 1 347 miljoner kronor år 1994 till 1 148 miljoner kronor år 1995. För övrig krigsmateriel noterades en uppgång i exporten med 18,0 procent motsvarande en ökning från 1 834 miljoner kronor år 1994 till 2 165 miljoner kronor år 1995. Räknat i fasta priser steg exporten med 1,0 procent år 1995 jämfört med år 1994. För krigsmateriel för strid och för övrig krigsmateriel var motsvarande tal en minskning med 17,2 resp. en ökning med 14,3 procent. En enskild utförsel till Singapore svarade för hela 17,5 procent av krigsmaterielexporten. Ur ett globalt perspektiv motsvarade den svenska utförseln av krigsmateriel mindre än 0,5 procent av den totala utrikeshandeln med krigsmateriel under åren 1990-1994.

Regeringen har under år 1995 beviljat utförseltillstånd för försäljning av krigsmateriel till ett värde av 8 083 miljoner kronor, varav 3 248 miljoner kronor avser krigsmateriel för strid och 4 835 miljoner kronor övrig krigsmateriel. Flera av tillstånden avser leveranser över flera år. Värdet av beviljade tillstånd ökade med 76,1 procent år 1995 jämfört med år 1994, vilket i huvudsak förklaras av ett par större beställningar från Norge resp. USA. För krigsmateriel för strid uppgick ökningen till 56,8 procent och för övrig krigsmateriel till 92,1 procent jämfört med år 1994. Räknat i fasta priser ökade värdet av beviljade tillstånd år 1995 med 71 procent. För krigsmateriel för strid steg motsvarande värde med 52 procent, medan för övrig krigsmateriel noterades en uppgång med 86 procent.

Internationell öppenhet om vapenöverföringar

Förenta Nationernas generalförsamling antog i december 1991 en resolution som anmodar medlemsländerna att till ett register över konventionella vapen redovisa såväl sin import som sin export av tyngre konventionella vapen. Enligt vissa definitioner skall handeln med följande sju vapenkategorier rapporteras:

stridsvagnar, pansrade stridsfordon, grovt artilleri, stridsflygplan, attackhelikoptrar, stridsfartyg och robotar/robotlavetter.

Genom redovisningen torde öppenheten i fråga om internationella vapenöverföringar komma att öka i väsentlig grad. I samråd med försvarets myndigheter och ISP sammanställer ESEK aktuella uppgifter som i enlighet med den ovannämnda resolutionen överlämnas till FN.

För FN-registrets tredje år, 1994, hade i februari 1996 93 av FN:s 185 medlemsländer (jämfört med observatörlandet Schweiz) lämnat uppgifter om sin export och import av de sju kategorierna tyngre vapen.

Sverige deltar endast i obetydlig omfattning i världshandeln med aktuella tyngre vapensystem.

För år 1995 rapporterade Sverige import från Tyskland av 232 splitterskyddade trupptransportfordon. Någon svensk export av materiel inom de nämnda sju kategorierna förekom ej under år 1995.

Sverige verkar på olika sätt för ökad rapportering till FN-registret och för större öppenhet om vapentransfereringar. I Organisationens för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) säkerhetsforum har de deltagande 53 länderna enats om att iaktta vissa principer vid vapentransfereringar, bl.a. att årligen lämna uppgifter till registret. Samråd om rapporteringen till FN-registret sker sedan 1995 med övriga medlemmar av EU. I en skrivelse till FN:s generalsekreterare har EU uppmanat övriga FN-medlemmar att lämna uppgifter även om innehav och egen produktion av den krigsmateriel som omfattas av registret i syfte att göra detta mera användbart. FN planerar en översyn av registret under 1997.

Som ett led i Sveriges strävan efter ökad öppenhet på detta område har sedan 1990 regeringens redogörelse till riksdagen över krigsmaterielexporten överlämnats till FN i engelsk översättning. Få andra länder torde redovisa sin vapenexport med motsvarande öppenhet och detaljeringsgrad.

Truppmminor

Sverige har innehaft ordförandeposten i översynskonferensen hösten 1995 och våren 1996 avseende 1980 års vapenkonvention, vars huvudsyfte varit att revidera landmineprotokollet. Redan vid det förberedande mötet i augusti 1994 föreslog Sverige att i detta protokoll införa totalförbud för truppmminor (antipersonella landminor). Översynskonferensen, som avslutades i maj 1996, lyckades uppnå en rad förbud och begränsningar av minor överlag men inte ett totalförbud för truppmminor, som eftersträvats av flera länder.

I det reviderade landmineprotokollet införs även vissa begränsningar avseende export och överföring av landminor. Således förbjuds konventionsstaterna att överföra truppmminor vars användning blivit förbjuden i protokollet, huvudsakligen icke-detekterbara truppmminor samt icke-självförstörande truppmminor. Vidare förbjuds varje överföring av minor till en mottagare som inte är en stat. Slutligen åtar sig konventionsstaterna återhållsamhet i handeln med

minor, varvid bl.a. krävs att mottagande land, som icke ärkonventionsstat, måste åtaga sig att följa dess bestämmelser.

Sverige har inte exporterat några truppminor sedan början av 1970-talet. Den sista utförelsen skedde till ett annat västeuropeiskt land.

I FN:s generalförsamling har Sverige varit medförslagsställare till en resolution i vilken bl.a. vissa stater ensidiga moratorier för export av antipersonella landminor välkomnades, och övriga stater uppmanades att snarast deklarerera sådana moratorier.

Svensk krigsmaterielexport år 1995

Allmän bakgrund

Krigsmaterielinspektionen (KMI) och från den 1 februari 1996 Inspektionen för strategiska produkter (ISP) följer kontinuerligt marknadsföringen och exporten av krigsmateriel från Sverige. De företag som har tillstånd att bedriva verksamhet på krigsmaterielområdet – för närvarande omkring 190 företag, varav ca 35 är aktiva – är skyldiga att lämna redovisningar i olika hänseenden till ISP. Dessa redovisningar, tillsammans med uppgifter som inspektionen tar fram på annat sätt, analyseras och bearbetas inom ISP. I propositionen 1984/85:82 om ökad insyn och samråd i frågor som rör krigsmaterielexport uttalade regeringen sin avsikt att varje år lämna riksdagen en redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten. Föreliggande redogörelse avser den svenska krigsmaterielexporten år 1995.

Beviljade utförseltillstånd

Antalet inkomna utförselärenden har under de senaste åren varierat mellan 1500 och 2300. Den övervägande delen av dessa tillstånd har gällt utförsel av andra anledningar än försäljning, såsom utförsel före eller efter reparation, för demonstration eller för prov. Under år 1993, som var det första år under vilket den nya krigsmaterielagen tillämpades, inkom inledningsvis ett betydande antal ansökningar om utförseltillstånd för försäljning avseende övrig krigsmateriel vilken tidigare inte var tillståndspliktig. Många av dessa tillstånd avsåg leveranser under flera kalenderår.

Beslut om utförseltillstånd fattades t.o.m. den 31 januari 1996 enbart av regeringen. I ärenden som inte avsåg utförsel i större omfattning eller i övrigt inte var av större vikt prövade emellertid det statsråd som hade till uppgift att föredra ärenden om utförsel av krigsmateriel frågan om tillstånd. Som framgår av tabell 1 fattades år 1995 regeringsbeslut i utförselärenden som sammantaget motsvarar 98 % av det totala värdet av givna tillstånd.

Tabell 1. Beviljade utförelsetillstånd för försäljning under åren 1988-1995 jämte antalet regeringsbeslut och dessas andel av det sammanlagda värdet av givna tillstånd

År	Värde mkr i löpande priser	Härav regeringsbeslut		
		mkr	% av värdet	Antal
1988	6 405	6 333	99	380
1989	7 247	7 100	98	312
1990	2 980	2 912	98	328
1991	2 559	2 511	98	350
1992	3 360	3 287	98	241
1993	6 105	5 916	97	368
1994	4 589	4 415	96	260
1995	8 083	7 935	98	401

Av tabell 2 nedan framgår det sammantagna värdet av beviljade utförelsetillstånd beräknat i fasta priser.

Tabell 2. Beviljade utförelsetillstånd för försäljning åren 1988-1995 i löpande priser och i 1968 års prisnivå¹ jämte den procentuella volymändringen

År	Värde i löpande priser mkr	Värde i fasta priser mkr	Ändring i fasta priser i % jäm- fört med före- gående år
1988	6 405	1 366	+ 14
1989	7 247	1 455	+ 6
1990	2 980	578	- 60
1991	2 559	478	- 17
1992	3 360	628	+ 31

	<i>Summa</i>	<i>KS</i>	<i>ÖK</i>		<i>Summa</i>	<i>KS</i>	<i>ÖK</i>	
	<i>Summa</i>	<i>KS</i>	<i>ÖK</i>		<i>Summa</i>	<i>KS</i>	<i>ÖK</i>	
1993	6 105	1 942	4 162	1 030	328 702	-	-	-
1994	4 589	2 072	2 517	749	338 411	-27	+ 3	-41
1995	8 083	3 248	4 835	1 279	514 765	+71	+52	+86

(+76,1%)(+56,8%)(+92,1%)

¹Vid prisomräkningen har SCB:s exportprisindex för verkstadsprodukter använts.

Faktiska leveranser

IISP:s utförelsestatistik grundar sig på uppgifter om värdet av levererad materiel som redovisas av exportföretagen.

Tabell 3 visar värdet av svensk krigsmaterielexport under den senaste tioårsperioden såväl i löpande priser som i 1968 års prisnivå. Av tabellen framgår även krigsmaterielens andel av Sveriges totala varuexport.

Under år 1995 utfördes krigsmateriel för strid till ett värde av 1 148 miljoner kronor och övrig krigsmateriel för 2 165 miljoner kronor, dvs. tillsammans 3 313 miljoner kronor. Jämfört med år 1994 ökade exporten av krigsmateriel under år 1995 med 4,1 %. För krigsmateriel för strid uppgick motsvarande tal till -14,8% och för övrig krigsmateriel till +18,0%. Räknat i fasta priser ökade den totala exporten av krigsmateriel med 1,0%.

Tabell 3. Värdet av svensk krigsmaterielexport under åren 1986-1995 i löpande priser och 1968 års prisnivå², m.m.

År	Sveriges totala varuexport (löp.priser) mkr	Krigsmaterielexport					
		löpande priser mkr	andel av varuexp. %	fasta priser mkr	ändring i fasta priser %		
1986	265 100	3 243	1,22	746	+46,0		
1987	281 433	4 427	1,57	981	+31,5		
1988	304 782	6 155	2,02	1 313	+34,0		
1989	332 580	6 005	1,81	1 206	- 8,1		
1990	339 850	3 327	0,98	645	-46,5		
1991	332 779	2 705	0,81	505	-21,7		
1992	326 031	2 753	0,84	514	+ 1,8		
		<u>Summa</u>	<u>KS</u>	<u>ÖK</u>			
1993	388 290	2 863	1 216	1 647	0,74	483	-
1994	471 602 ³	3 181	1 347	1 834	0,68	519	+ 7,5
1995	564 330 ⁴	3 313	1 148	2 165	0,59	524	+ 1,0
		(+4,1%)	(-14,8%)	(+18,0%)			

²Vid prisomräkningen har SCB:s exportprisindex för verkstadsprodukter använts.

³Uppgiften om Sveriges totala varuexport år 1994 har i årets sammanställning korrigerats jämfört med motsvarande uppgift i regeringens skrivelse 1994/95:183 om krigsmaterielexporten år 1994. Korrigeringen innebär ingen ändring av uppgiften om krigsmaterielexportens andel härav.

⁴Preliminär uppgift för varuexporten år 1995.

Krigsmaterielexporten utgjorde år 1994 0,68% av Sveriges totala varuexport. Motsvarande andelar för krigsmateriel för strid utgjorde 0,29% och för övrig krigsmateriel 0,39%. Denna andel sjönk under år 1995 till 0,59%, varav drygt 0,20% utgjorde krigsmateriel för strid och drygt 0,38 % övrig krigsmateriel.

Den här redovisade utförselstatistiken, baserad på företagens leveransdeklarationer till ISP, är den enda som direkt anknyter till krigsmateriellagstiftningen. I den allmänna utrikeshandelsstatistiken, som grundas på tullmyndigheternas uppgifter till Statistiska centralbyrån, särskiljs inte krigsmateriel från civila produkter annat än på några snävt avgränsade områden.

Förändringar från ett år till ett annat ger inte underlag för några mer långsiktiga bedömningar av utvecklingstendenser. En avsevärd minskning av exporten, såväl nominellt som i fasta priser, inträffade emellertid under åren 1990-93, med en mindre uppgång under 1994 och 1995.

En jämförelse av tabellerna 1, 2 och 3 ovan visar, att det sammantagna värdet av beviljade utförseltillstånd under ett år kan skilja sig avsevärt från värdet av faktiska leveranser under samma år. Detta beror på att givna utförseltillstånd ofta avser utförsel som sträcker sig över flera kalenderår, liksom på att tillstånd i några fall ej utnyttjas helt. Den ökning av beviljade utförseltillstånd som registrerades år 1995 torde i linje med detta förhållande återspeglas i kommande års utförselstatistik.

Tabell 4. Värdet av svensk krigsmaterielexport i miljoner kronor 1994-1995 fördelat på krigsmaterielförteckningens huvudområden

	1994	1995	
<i>Krigsmateriel för strid</i>			
KS1	Finkalibriga eldrörsvapen	0	0
KS2	Kanoner, pansarvärnsvapen	61	80
KS3	Ammunition	129	65
KS4	Robotar, raketer, torpeder, bomber 172	382	
KS5	Eldledningsutrustning	119	113
KS6	ABC-stridsmedel	0	0
KS7	Krut och sprängämnen	76	78
KS8	Krigsfartyg	581	580
KS9	Stridsflygplan	0	0
KS10	Stridsfordon	0	60
KS11	Riktade energivapen	0	0
	SUMMA	1 347	1 148
<i>Övrig krigsmateriel</i>			
ÖK21	Finkalibriga, eldrörsvapen, delar m.m	1	2
ÖK22	Kanoner, pansarvärnsvapen, delar m.m.	69	97
ÖK23	Övningsammunition m.m.	157	237
ÖK24	Övningsraketer, röjningsutrustning m.m.	52	30
ÖK25	Spanings- och mätutrustning m.m	680	658
ÖK26	Skyddsmateriel m.m.	8	2
ÖK27	Krut- och sprängämneskomponenter	1	0
ÖK28	Fartyg för bevakning m.m.	27	146
ÖK29	Flygplan utformade för militärt bruk m.m.	151	133
ÖK30	Fordon utformade för militärt bruk m.m.	328	161
ÖK31	Riktade energivapen	0	0
ÖK32	Fortifikationer	0	0
ÖK33	Elektronisk utrustning för militärt bruk	33	146
ÖK34	Fotografisk och elektrooptisk utrustning	5	0
ÖK35	Övningsmateriel	245	541
ÖK36	Tillverkningsutrustning	69	11
ÖK37	Programvara	7	2
	SUMMA	1 834	2 165

Geografisk fördelning

Den i föregående tabell redovisade totala omfattningen av krigsmaterielexporten och dess uppdelning på olika huvudområden kompletteras i följande sammanställningar av en redovisning av exportens fördelning på dels skilda regioner, dels skilda länder.

Den regionala sammanställningen ger vid handen att Nordens och övriga Västeuropas andel av den svenska krigsmaterielexporten visat en minskande tendens. Medan denna andel uppgick till 66% år 1993 hade den gått ned till 42% år 1994 och till 36% år 1995. Samtidigt hade Asiens andel ökat från 14% år 1993 till 38% år 1994 och till 36% år 1995. Nordamerikas andel gick upp från 13% 1994 till 22% år 1995.

Tabell 5. Krigsmaterielexportens fördelning på regioner i procent av värdet under åren 1993-1995

	1993			1994			1995		
	Tot	KS	ÖK	Tot	KS	ÖK	Tot	KS	ÖK
Norden	35	34	36	18	10	24	15	14	15
Övriga									
Västeuropa	31	44	21	24	23	25	21	16	24
Central- och									
Östeuropa	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Nordamerika	9	6	11	13	13	12	22	7	30
Latinamerika	1	3	0	1	1	1	1	2	0
Australien och									
Nya Zeeland	9	12	7	6	2	9	4	5	4
Asien	14	0	24	38	51	28	36	55	26
Afrika	0	0	1	1	1	1	0	1	0
Antal länder	44			46			45		

I det följande redovisas krigsmaterielexporten fördelad på mottagarländer. I tabell 6 har medtagits alla länder till vilka utförseln av krigsmateriel har överstigit 1 miljon kronor under något av åren 1993-1995. Under 1995 omfattade svenska tillverkares krigsmaterielexport leveranser till 45 länder. Till 15 av dessa understeg exportvärdet 1 miljon kronor. Tillstånd har vidare meddelats utförsel av jakt- och sportskyttemateriel till 21 länder, nämligen: Amerikas Förenta Stater, Australien, Canada, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Island, Italien, Japan, Luxemburg, Norge, Nya Zeeland, Polen, Portugal, Schweiz, Slovakien, Storbritannien, Tyskland, Ungern och Österrike.

Sammanfattningsvis kan konstateras att OECD-länderna, dvs. i huvudsak Norden, övriga Västeuropa, Nordamerika, Nya Zeeland och Australien, alltså utgör de helt dominerande mottagarna av svensk krigsmateriel, under år 1995

motsvarande 62% av utförseln mot 61% år 1994. Asiens andel av exporten minskade samtidigt från 38 % år 1994 till 36 % år 1995. Jämfört med år 1993 har dock en kraftig förskjutning skett. Medan OECD-länder då svarade för hela 84% av exporten och Asien för enbart 14%, skedde 1994 en förändring på så sätt att OECD-ländernas andel minskade till 61%, samtidigt som Asiens andel ökade till 38%.

Största enskilda mottagarland av svensk krigsmateriel var under år 1995 Singapore med 674,8 miljoner kronor följt av Amerikas Förenta Stater med 518,1 miljoner kronor, Storbritannien med 292,1 miljoner kronor, Norge med 255,6 miljoner kronor, Thailand med 239,9 miljoner kronor, Canada med 211,9 miljoner kronor och Tyskland med 184,0 miljoner kronor.

Krigsmaterielexport understigande 50 000 kronor betecknas i tabell 6 med 0,0 miljoner kronor.

**Tabell 6. Exporten av krigsmateriel i miljoner kronor år 1993-1995
fördelad på länder**

	1993			1994			1995		
	KS	ÖK	Summa	KS	ÖK	Summa	KS	ÖK	Summa
Amerikas Förenta stater	37,9	114,2	152,1	94,5	134,1	228,6	56,2	461,9	518,1
Australien	143,1	117,8	260,9	23,0	165,8	188,8	58,8	80,6	139,4
Bahrain	-	3,1	3,1	-	3,0	3,0	-	-	-
Bangladesh	-	-	-	-	0,3	0,3	-	1,7	1,7
Belgien	160,2	5,4	165,5	38,6	4,3	42,9	0,0	5,8	5,8
Brasilien	23,3	4,4	27,6	6,8	4,8	11,6	21,9	8,8	30,6
Canada	37,9	63,7	101,6	87,6	77,2	164,8	22,0	189,9	211,9
Danmark	32,9	71,2	104,1	11,5	45,7	57,2	54,9	51,8	106,7
Finland	52,0	111,8	163,8	2,8	58,3	61,1	1,8	120,1	122,0
Frankrike	1,6	24,6	26,2	0,6	42,6	43,2	0,3	21,3	21,6
Förenade Arabemiraten	-	0,2	0,2	-	15,5	15,5	-	0,1	0,1
Förenta Nationerna	-	-	-	-	0,7	0,7	-	5,2	5,2
Indien	-	42,2	42,2	-	158,4	158,4	-	117,3	117,3
Indonesien	-	0,6	0,6	11,7	0,8	12,5	-	-	-
Irland	-	2,7	2,7	-	0,5	0,5	2,5	0,1	2,6
Italien	9,9	5,1	15,1	1,6	2,6	4,2	0,8	2,5	3,3
Japan	0,4	15,3	15,7	-	18,7	18,7	-	27,8	27,8
Kina	-	4,2	4,2	-	-	-	-	2,4	2,4
Republiken Korea	-	1,7	1,7	-	5,4	5,4	-	7,9	7,9
Kuwait	-	31,9	31,9	-	8,0	8,0	-	-	-
Malaysia	-	48,1	48,1	33,3	90,5	123,8	16,4	70,2	86,6
Mexico	-	1,5	1,5	-	2,0	2,0	-	-	-
Nederländerna	0,1	32,7	32,8	1,3	12,0	13,3	28,4	8,6	37,0
Norge	334,9	409,3	744,3	113,5	349,0	462,5	98,4	157,2	255,6
Nya Zeeland	-	0,6	0,6	0,0	6,7	6,7	0,3	1,7	2,0
Oman	-	1,7	1,7	-	2,2	2,2	-	-	-
Pakistan	-	28,8	28,8	57,1	0,9	58,0	35,9	-	35,9
Polen	0,3	-	0,3	-	0,0	0,0	7,0	1,2	8,1
Ryssland	-	3,5	3,5	-	-	-	-	-	-
Schweiz	67,4	70,0	137,5	40,0	15,0	55,1	4,1	14,9	19,0
Singapore	3,7	139,1	142,8	580,6	155,2	735,8	582,0	92,7	674,8
Spanien	-	3,9	3,9	0,0	2,5	2,5	0,4	2,5	2,9

Bilaga

	1993			1994			1995		
	KS	ÖK	Summa	KS	ÖK	Summa	KS	ÖK	Summa
Storbritannien	6,8	116,9	123,7	2,1	226,1	228,2	0,7	291,4	292,1
Thailand	-	75,6	75,6	-	53,8	53,8	1,9	238,0	239,9
Tunisien	-	9,6	9,6	8,9	11,0	19,9	9,3	4,4	13,7
Tyskland	51,9	48,5	100,4	4,5	72,2	76,7	59,6	124,4	184,0
Uruguay	8,6	-	8,6	-	2,0	2,0	-	-	-
Österrike	243,4	35,2	278,5	226,9	84,7	311,6	85,0	49,9	134,8
Övriga länder	-	1,6 ⁵	1,6	-	1,3 ⁶	1,3	-	2,8 ⁷	2,8
SUMMA	1 216	1 647	2 863	1 347	1 834	3 181	1 148	2 165	3 313

⁵Andorra, Botswana, Ghana, Island, Portugal, Turkiet, Saudiarabien och Ungern.

⁶Andorra, Argentina, Estland, Grekland, Island, Mauritius, Namibia, Nya Kaledonien, Saudiarabien och Ungern.

⁷Andorra, Argentina, Chile, Estland, Grekland, Hongkong, Israel, Mauritius, Namibia, Portugal, Tjeckien, Ungern, Venezuela och Zimbabwe.

1 Upplåtelse av tillverkningsrätt, samarbete m.m.

Under år 1995 har inget tillstånd lämnats för upplåtelse av tillverkningsrätt utom riket. Sex samarbetsavtal har granskats och godkänts avseende gemensam utveckling eller produktion med följande länder, nämligen Amerikas Förenta Stater, Frankrike (två tillstånd), Storbritannien och Tyskland (två tillstånd).

Prövningen av ärenden rörande upplåtelse av tillverkningsrätt och samarbete med utländsk part sker, oavsett materieltyp, med de strängare kriterier som gäller för export av krigsmateriel för strid, eftersom sådant samarbete i regel medför en långsiktigare bindning än regelrätt export. Sådana avtals omfattning, deras utsträckning i tiden, reexportklausuler, m.m. granskas därvid i detalj.

Regeringen har med stöd av krigsmateriellagen föreskrivit en skyldighet för den som har upplåtit tillverkningsrätt avseende krigsmateriel till någon i utlandet eller som ingått avtal om samarbete med någon i utlandet att årligen redovisa huruvida avtalen fortfarande är i kraft, om tillverkning eller annat samarbete enligt sådant avtal alltjämt förekommer samt hur samarbetet bedrivs.

För år 1995 gäller att 15 företag redovisat sammanlagt 166 gällande licensupplåtelser och samarbetsavtal i 23 länder. Av dessa hade 14 företag 90 licensavtal i 20 länder och 7 företag 76 samarbetsavtal i 18 länder.

Militärt inriktad utbildning

Militärt inriktad utbildning av utländsk medborgare får enligt krigsmateriellagen inte, med vissa undantag, bedrivas inom eller utom landet utan regeringens tillstånd.

Under år 1995 har inget sådant tillstånd lämnats.

Redovisning av ägande i utländska rättssubjekt

Enligt krigsmateriellagen skall företag som har tillstånd att tillverka eller tillhandahålla krigsmateriel årligen redovisa uppgifter om ägande i utländska rättssubjekt som bedriver utveckling, tillverkning, marknadsföring eller försäljning av krigsmateriel.

För år 1995 gäller att sex företag redovisat ägande i 24 utländska rättssubjekt i 12 länder.

De exporterande företagen

Omkring 190 företag har tillstånd att tillverka krigsmateriel varav ca 35 exporterade sådan materiel under år 1995.

Det största exportföretagen av krigsmateriel under år 1995 var i nämnd ordning Karlskronavarvet AB, Bofors AB och Saab Training Systems AB. De tre företagen svarade vardera för en utförelse överstigande 500 men under 700 miljoner kronor. Härutöver exporterade fyra företag för mer än 100 miljoner kronor, nämligen Ericsson Microwave Systems AB, CelsiusTech Systems AB, Hägglunds Vehicle AB och CelsiusTech Electronics AB.

Fyra företag, nämligen Bofors Explosives AB, Kockums Submarine AB, Norma Precision AB och Volvo Aero AB, exporterade vardera för mellan 50 och 100 miljoner kronor.

Sex företag exporterade för mellan 10 och 50 miljoner kronor. Dessa var Bofors Carl Gustaf AB, Bofors Underwater Systems AB, FMV, Saab AB, Saab Dynamics AB och Scania CV AB.

Övriga företag med en export överstigande 1 miljon kronor var Bofors LIAB AB, Bofors SA Marine AB, FFV Aerotech AB, Flodins Filter AB, Mipro AB, Varberger Precision AB och Åkers Krutbruk Protection AB.

Tillsammans svarade dessa 24 företag för nästan 100% av den svenska krigsmaterielexporten under år 1995.

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 30 maj 1996

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Freivalds, Wallström, Tham, Åsbrink, Blomberg, Andersson, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Messing.

Föredragande: statsrådet Pagrotsky

Regeringen beslutar skrivelse 1995/96:204 Redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten år 1995.